ကီၢ်သူလ့ၤမုၢ်နံၤ

75th Kaw Thoo Lei Day

June 14, 1949 – June 14, 2024

လၢတၢ်ကသ့ၣ်ထီၣ် ထံကီၢ် တဘ့ၣ်အဂီၢ် ဒ်ထံဂုၤကီၢ်ဂၤတဖၣ် မၤတ့ၢ်ဝဲအသိး အဆိကတၢၢ် တၢ်ကဘၣ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤဝဲ လၢထံကီၢ်အသိတဘ့ၣ်အဂ့ၢ်အကျိၤ ဆူဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘ့ၣ်ဒီး ထံဂုၤကီၢ်ဂၤ ခိၣ်နၢ်တဖၣ် ကဃုသ့ၣ်ညါဝဲ ဒီး လိၣ်ဘၣ်ဝဲ အဝဲသ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်ပာ်ပနီၣ် ထံကီၢ်အသိအံၤ န့ၣ်လီၤ.

ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢ စးထီၣ်သီအခါန့ၣ် ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢအံၤ အိၣ်ဒီးတၢ်မၤနၢၤ ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ် ဘၣ်ဆၣ်ခီဖျိ တၢ်ပၢၢ်ဆၢ ခိၣ်နၢ်တဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်တၢ်ဒုး ဆူၣ်မဲာ်ကဲၤမဲာ်ဖဲ ဝ့ၢ်အ့စ့ၣ်အဃိ လၢတၢ်ကဘိးဘၣ်ရၤလီၤ တၢ်သဘျ့အဂီၢ် တၢ်ဆၢကတီၢ် တဟ့ၣ်ခွဲးဟ့ၣ်ယာ်ဘၣ် န့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲာ်ညါ တၢ်ဘၣ်ပာ်တ့ၢ်ကွံာ် ဝ့ၢ်အ့စ့ၣ်ဒီး ဘၣ်သုးကွံာ်အသး ဆူဝ့ၢ်တီအူဒီး ပာ်လီၤဝဲ ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢ လီၢ်ခၢၣ်သး ဖဲ ဝ့ၢ်တီအူ န့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၁၉၄၉ နံၣ် လါယူၤ ၁၄သီ အနံၤန့ၣ် တၢ်ကိးဝဲ တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ဖးဒိၣ် ဖဲဝ့ၢ်တီအူ ဒီး တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ လီၢ်ခၢၣ်သး ကီၢ်သူလ့ၤပဒိၣ် န့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်သူလ့ၤပဒိၣ်တဖၣ် အမံၤအိၣ်ဖျါဒ်လာ်အသိး န့ၣ်လီၤ.

(၁) စီၤဘားအူကံ (ကိတိာ်ခိၣ်ကျၢၢ်)

(၂) အူလၣ်ဖ့ၣ် (ထံဂုၤကီၢ်ဂၤကိတိၣ်)

(၃) စီၤဘိမီၤ (ထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤကိတိၣ်)

(၄) စီၤရွှၣ်လ့ (တၢ်ဒီသဒၢကိတိၣ်)

(၅) ထူရၣ်အူ (ကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝီကိတိၣ်)

(၆) စီၤဘးထိ (တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ကိတိၣ်)

(၇) ကိုစၢၣ်ဒံၣ်ဖိမ့ (ဝံစိာ်တီဆုၢကိတိၣ်)

(၈) စီၤစ့ၣ်တ့ၣ် (သ့ၣ်ပှၢ်ဒီးစံၣ်ပှဲၤကိတိၣ်)

The Three Routs of the Karens in Migrating Southwards

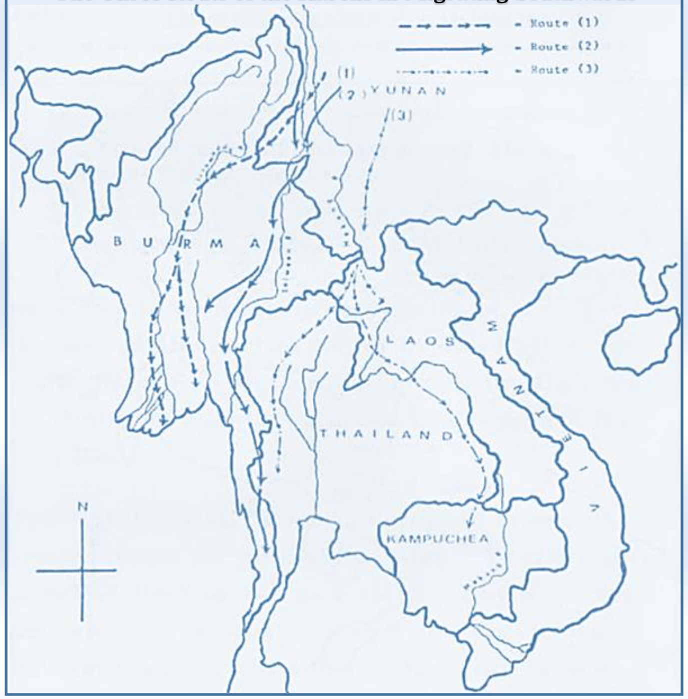

တနံၤဃီပါခီ အဆၢကတီၢ် ကီၢ်သူလ့ၤတၢ်ရၤလီၤ တၢ်ကစီၣ်သန့ ဘိးဘၣ်ရၤလီၤ ဒီး ဒုးသ့ၣ်ညါဝဲ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘ့ၣ် လၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် ကီၢ်သူလ့ၤကညီကီၢ်လံ ဒီး ကီၢ်သူလ့ၤပဒိၣ် တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤလံ အဂ့ၢ် န့ၣ်လီၤ. ဒီး ထံဂုၤကီၢ်ဂၤ တၢ်ကစီၣ်သန့ လၢအမ့ၢ် ကီၢ်အ့ဒံယါတၢ်ကစီၣ်သန့(All India Radio)၊ ကီၢ်ပၣ်က့စတၣ်တၢ်ကစီၣ်သန့ (Radio Pakistan)၊ ကီၢ်အဲကလံး တၢ်ကစီၣ်သန့ (B.B.C)၊ ကီၢ်အမဲရကၤတၢ်ကစီၣ်သန့ (V.O.A) ဒီး ကီၢ်အီစထြ့လံယါ တၢ်ကစီၣ်သန့တဖၣ် ဟံးန့ၢ်ဝဲ ကီၢ်သူလ့ၤ တၢ်ရၤလီၤတၢ်ကစီၣ်သန့ အတၢ်ကစီၣ် ဒီး ရၤလီၤပိာ်ထွဲဝဲ လၢတၢ်သူၣ်ထီၣ် ကီၢ်သူလ့ၤကညီကီၢ် ဒီး တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် ကီၢ်သူလ့ၤပဒိၣ် အဂ့ၢ်အကျိၤ န့လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲာ်ညါ ထံဂုၤကီၢ်ဂၤ တၢ်ရၤလီၤလံာ် တၢ်ကစီၣ်သန့တဖၣ် ထုးထီၣ်ရၤလီၤစ့ၢ်ကီး လံာ်တၢ်ကစီၣ် ဘၣ်ထွဲ တၢ်သူၣ်ထီၣ် ကီၢ်သူလံၤကညီကီၢ် အဂံၢ်လၢလံာ်မဲာ်ဖျၢၣ်ဖးဒိၣ် န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤ လၢတၢ်သူၣ်ထီၣ် ကီၢ်သူလ့ၤဝံၤ အလီၢ်ခံ ထံကီၢ်လၢအမ့ၢ် ကီၢ်ပၣ်က့စတၣ် ဒီး ကီၢ်အီစထြ့လံယါတဖၣ် ဆှၢဝဲ အခၢၣ်စးတဖု လၢကဟဲဃုသ့ၣ်ညါ ကီၢ်သူလ့ၤအဂ့ၢ်အကျိၤ န့ၣ်လီၤ. ခီဖျိ ဒုၣ်ဒါတဖၣ် ထီၣ်ဒုးတၢ်ဆူၣ်မဲာ်ကဲၤမဲာ်ဒီး ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢ ဘၣ်သုးကွံာ်အသး တဆီဘၣ်တဆီ ထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤ တၢ်လီၤတူာ်လီၤကာ် ဒီး တၢ်သိၣ်တၢ်သီ အဂံၢ်စၢ်ဒံးဝဲအဃိ တုၤမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤ ထံဂုၤကီၢ်ဂၤတဖၣ် တပာ်ပနီၣ်ဒံး ကီၢ်သူလ့ၤ လၢအမံၢ်ထံကီၢ်တဘ့ၣ်ဒံးဘၣ် န့ၢ်လီၤ. မုၢ်နံၤဖဲ တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် ကီၢ်သူလ့ၤပဒိၣ် ဒီး တၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤအီၤ လၢဟိၣ်ခိၣ်ချၢဒီဘ့ၣ် ဘၣ်ထွဲ တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် ကီၢ်သူလ့ၤ ဖဲလါယူၤ ၁၄သီ အနံၤန့ၣ် တၢ်ပာ်ပနီၣ်အီၤ ဒ်အမ့ၢ် ကီၢ်သူလ့ၤမုၢ်နံၤ န့ၢ်လီၤ.

ကော်သူးလေနေ့

75th Kaw Thoo Lei Day

June 14, 1949 – June 14, 2024

တိုင်းပြည်တစ်ပြည် ထူထောင်ရာတွင် နိုင်ငံတကားများ၏ ကျင့်ထုံးအရ ကမ္ဘာသို့ ပထမဦးဆုံး ကြေငြာပြီး ကမ္ဘာပေါ် ရှိ တိုင်းပြည်များမှ လေ့လာကာ အသိအမှတ် ပြုကြရန် လိုအပ်လာသည်။

ကရင်လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး စသော်ပထမတွင် ကြီးမားသော အောင်မြင်မှုများ ရရှိနိုင်ခဲ့သော်လည်း ခေါင်းဆောင်များအားလုံးသည် အင်းစိန်မြို့တွင် ရန်သူ၏ ဝိုင်းရံမှုကို ခံရ၍ မိမိလွတ်လပ်ရေးကို ကြေငြာရန် အခြေအနေ မပေး အပ်ခဲ့ချေ။ အင်းစိန်မှ ဆုတ်ခွာရပြီး ဗဟိုကို တောင်ငူမြို့သို့ ရွှေ့ရာ ၁၉၄၉ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၁၄ ရက်နေ့တွင် တောင်ငူမြို့၌ အစည်းဝေးကြီးတစ်ရပ် ခေါ်ယူကျင်းပပြီး ကော်သူးလေဗဟိုအစိုးရအဖွဲ့ကို ရွေးကောက် ဖွဲ့စည်းခဲ့လေသည်။

ကော်သူးလေဗဟိုအစိုးရအဖွဲ့ကို အောက်ပါအတိုင်း ဖွဲ့စည်းခဲ့လေသည်။

(၁) စောဘဦးကြီး (ဝန်ကြီးချုပ်)
(၂) ဦးလှဖေ (နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး)
(၃) စောဖိုးမောင် (ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီး)
(၄) စောရွှေလေး (ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး)
(၅) စောထူးရဦး (ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီး)
(၆) စောဘထွန်း (ပညာရေးဝန်ကြီး)
(၇) ဂျွန်ဆင်ဒီဖိုးမင်း (လမ်းပန်းသယ်ယူပို့ဆောင်ရေး ဝန်ကြီး)
(၈) စောစိန်တင် (သစ်တော နှင့် လယ်ယာဝန်ကြီး)

Karen Tribes in Burma and Their Settlements

ထိုနေ့ညနေအချိန်တွင် ကော်သူးလေအသံလွှင့်ဌာနမှ ကော်သူးလေ ကရင်ပြည်ကို ထူထောင်ခြင်းနှင့် ကော်သူးလေအစိုးရကို ဖွဲ့စည်းလိုက်ကြောင်းကို ကမ္ဘာသို့ ကြေငြာလေသည်။ အခြားတိုင်းနိုင်ငံများဖြစ်သော အိန္ဒိယ(All India Radio)၊ ပါကစ္စတန်(Radio Pakistan)၊ ဗြိတိန်(B.B.C)၊ အမေရိကန်(V.O.A) နှင့် ဩစတေးလျှနိုင်ငံ အသံလွှင့်ဌာနများလည်း ကော်သူးလေ အသံလွှင့်ဌာနများမှ လွှင့်လိုက်သော ကော်သူးလေကရင်ပြည် ထူထောင်ခြင်းနှင့် ကော်သူးလေအစိုးရအဖွဲ့ ထူထောင်ခြင်းများကို တစ်ဆင့်အသံလွှင့်လေသည်။ ထို့ပြင် အခြားနိုင်ငံမှ သတင်းစာတချို့သည် စာလုံးကြီးများ နှင့် ထိုသတင်းများကို ရေးသားကြေငြာလေသည်။

ကော်သူးလေကရင်ပြည်ထူထောင်ကြောင်း ကြေငြာပြီးသည့်နောက် ပါကစ္စတန်နှင့် ဩစတေးလျှနိုင်ငံများမှ ကော်သူးလေကရင်ပြည်ကို လေ့လာရေးအဖွဲ့များ စေလွှတ်ခဲ့လေသည်။ ရန်သူမှ ပြန်လည်ထိုးစစ်ဆင်၍ မိမိတို့အနေဖြင့် နယ်ပယ်နယ်မြေများကို စွန့်လွှတ်ရခြင်း နှင့် မိမိတို့၏ နိုင်ငံရေးအားနည်းချက်၊ စည်းကမ်းလျှော့ရဲမှု စသည်များကြောင့် ယနေ့ထိ မည်သည့်နိုင်ငံများမှ ကော်သူးလေကို တရားဝင်အသိအမှတ်မပြုဘဲ ရှိနေသေးသည်။ ထိုကော်သူးလေကရင်ပြည်ကို ထူထောင်ကြောင်း နှင့် ကော်သူးလေအစိုးရကို ဖွဲ့စည်းထူထောင်းကြောင်းကို ကမ္ဘာသို့ ကြေငြာလိုက်သည့် ဇွန်လ (၁၄) ရက်နေ့ကို ကော်သူးလေနေ့ဟု သတ်မှတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ပညာပေးရေး၊ စည်းရုံးရေးနှင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းကော်မတီမှ ဖြန့်ဝေသည်